

Asia: VN/28596/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on selvitetyn henkilöllisyyden muutosten osalta?

Kahden kulttuurin perheiden järjestö Familia ry katsoo, että kansalaisuutta hakevan henkilön henkilöllisyyden selvittämisvelvollisuus on nykyisellään riittävän kattava eikä sitä ole tarpeen tiukentaa.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansallisen turvallisuuden osalta?

Lakiesityksen keskeinen haaste kansallisen turvallisuuden osalta liittyy kansallisen turvallisuuden käsitteen laveuteen, joka voi johtaa oikeusturvan heikentymiseen, hakijoiden yhdenvertaisuuden vaarantumiseen ja kansalaisuuspäätösten tulkinnanvaraisuuden kasvuun. Selkeiden rajojen määrittely kansallisen turvallisuuden perusteisiin on lisättävä esitykseen.

Millaisia näkemyksiä teillä on nuhteettomuusedellytyksen muutoksista?

Nykyinen kansalaisuuslaki asettaa nuhteettomuuden vaatimukset jo tiukoiksi, eikä niiden tiukentamiselle ole perusteltua syytä. Odotusaikojen pidentäminen lisää hakijoiden epävarmuutta. Hyvin pienet tai vanhat rikokset voivat johtaa kansalaisuuden epäämiseen, vaikka ne eivät välttämättä kerro hakijan halukkuudesta noudattaa yhteiskunnan sääntöjä. Tämä voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, erityisesti vähäisten rikosten tai nuoruudessa tehtyjen virheiden kohdalla. Rikoksiin perustuvia odotusaikoja tulisi arvioida perusoikeuksien näkökulmasta, ja niiden tiukentamiselle olisi oltava selkeä yhteiskunnallinen tarve ja hyväksyttävät perusteet.

Millaisia näkemyksiä teillä on toimeentuloedellytyksen muutoksista?

Toimeentuloedellytyksen tiukentamisella on merkittäviä haittoja kahden kulttuurin perheiden näkökulmasta.

Toimeentuloedellytykseen ehdotetaan sellaisia muutoksia, joiden seurauksena työllistymisen

merkitys kansalaisuuden saamiselle kasvaisi. Suunnitellut muutokset rankaisevat kansalaisuutta hakevaa siitä, jos ei ole onnistunut työllistymään. Suomen työmarkkinoilla on suuri ongelma rasismien ja syrjinnän osalta, eikä työllistyminen ole näiden vuoksi helppoa maahan muuttaneelle. Työsuhteet voivat myös olla määräaikaisia ja osa-aikaisia, jonka vuoksi voi joutua hyödyntämään toimeentulotukea tai työttömyyskorvausta. Näihin liittyvät työttömyysjaksot voivat estää toimeentuloehdon täyttymisen ja pitkittää kansalaisuuden saantia. Maahan muuttaneet ovat myös heikommassa asemassa työmarkkinoilla muun muassa kielitaidon ja puuttuvien verkostojen vuoksi. Lisäksi tällä hetkellä työnsaanti on vaikeaa ja haku voi kestää pitkään. Tämän vuoksi esitettyä toimeentuloedellytyksen muutoksia ei pidä hyväksyä. Suomen työmarkkinoiden ja yhteiskunnan rakenteellinen rasismi ja syrjintä ovat asioita, joita pitää todellisuudessa ratkoa ennen kuin rankaistaa maahan muuttaneita muuttamalla toimeentuloedellytyksiä kansalaisuuden saamisen osalta. Maahan muutteita ei voi rankaista siitä, että suomalaisella yhteiskunnalla on asenne- ja rakenneongelma.

Taloudellinen epävarmuus voi lisääntyä kahden kulttuurin perheissä, kun etuuksien hakemista mahdollisesti vältellään kansalaisuushakemuksen mahdollisten kielteisten vaikutusten pelossa, mikä voi johtaa toimeentulo-ongelmiin perheessä ja heikentää perheen hyvinvointia. Taloudellinen vastuu perheessä voi kaatua tällöin toisen puolison, usein suomalaisen puolison harteille.

Jos ehdotettu muutos toimeentuloedellytyksistä pysyy siitäkin huolimatta, että sitä on useissa lausunnoissa kritisoitu, pitäisi esitykseen lisätä poikkeus Suomen kansalaisen puolison osalta, ettei toimeentuloedellytyksiin ehdotettuja muutoksia työttömyysjakson osalta säädettäisi Suomen kansalaisen puolisolle. Tämä noudattaisi myös perhesideperusteisen oleskeluluvan toimeentuloedellytyksestä Suomen kansalaisen puolison osalta, joissa turvattua toimeentuloa ei edellytetä lupaa haettaessa.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuden menettämisen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on esitysluonnoksen vaikutuksista?

-

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne

Familia vastustaa esitysluonnoksessa esitettyjä muutoksia, koska ne heikentävät ihmisten oikeuksia ilman, että näille on esitetty painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima ja hyväksyttävä peruste.

Nyt kansalaisuuslakiin kuin ulkomaalaislakiin tehtyjen/tehtävien muutoksien lähtökohta on sanktioiminen, velvoitteiden lisääminen sekä maahan muuttaneiden yhteiskunnallisen osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden heikentäminen. Lakimuutokset heikentävät merkittävästi maahan

muuttaneiden mahdollisuutta tulla yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi ja päästä osallistumaan täysipainoisemmin poliittiseen, yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen toimintaan verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön.

Suomessa asuvat kahden kulttuurin perheet asuvat täällä pysyväisluonteista perhe-elämää, ja heille nyt jo tehdyt sekä suunnitellut muutokset vaikuttavat merkittävästi siihen, miten toinen puoliso pystyy osallistumaan yhteiskuntaan ja vaikuttamaan esimerkiksi oman perheen tai omien lapsien asioihin poliittisesti (äänestäminen tietyissä vaaleissa tai kansalaisaloitteiden tekeminen ja allekirjoittaminen). On myös edustuksellisuuden ja demokratian kannalta huolestuttavaa, että lakimuutosten myötä moninaistuvan Suomen väestön osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia heikennetään.

Väestöpoliittisesti kahden kulttuurin perheiden merkitys on Suomelle myös suuri. Kahden kulttuurin perheissä toinen puoliso on muuttanut Suomeen rakkauden ja perheen perustamisen vuoksi. Suomessa asuu avo- tai avioliitossa yli 88 500 kahden kulttuurin paria ja perhettä, joissa toinen puolisoista on syntynyt Suomessa ja toinen ulkomailla. Lisäksi Suomessa asuu yli 17 000 kahden kulttuurin perhettä, joissa molemmat puoliset ovat syntyneet ulkomailla, mutta keskenään eri maissa. (Tilastokeskus 2023). Noin puolet heistä ovat lapsiperheellisiä. Kaiken kaikkiaan 7,2 % suomalaisista perheistä on siis kaksikulttuurisia. Kansalaisuuden mukaan tarkasteltuna suomalaiset solmivat vuosittain 2500–3000 kansainvälistä avioliittoa. Kaksikulttuuristen perheiden määrä on nelinkertaistunut 30 vuodessa.

Lopuksi Familia esittää vielä vakavan huolen siitä, että hallitus tekee merkittäviä kiristyksiä kansalaisuuslainsäädäntöön ja ulkomaalaislainsäädäntöön ilman, että kiristyksestä ja hyvin laajasta määrästä lakiesityksiä tehdään minkäänlaisia yhteisvaikutusten arviointeja. Hallituksen tavoitteena tuntuu olevan maahan muuttaneiden elämän ja osallisuuden hankaloittaminen Suomessa. Näillä muutoksilla on kuitenkin yhtä lailla vaikutuksia moneen Suomen kansalaiseen ja suomalaisiin lapsiin, kun toisen vanhemman tai puolison tilannetta ja mahdollisuuksia heikennetään. On tärkeää, että tuodaan esille myös näiden kaikkien muutosten negatiiviset vaikutukset Suomessa asuvien perheiden hyvinvointiin. Yhtä lailla näillä kiristyksillä on heikentäviä vaikutuksia Suomen houkuttelevuuteen ulkomaalaisten osalta ja maakuvaan.

Familia vaatii, että kaikista ulkomaalais- ja kansalaisuuslakiin tehdyistä muutosehdotuksista ja muutoksista laaditaan kokonaisarvio perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Familia ry